

Estiu 2014

Impressions post-electorals

Guido Ramellini

Membre d'Horitzó Europa

Davant la creixent complexitat del món globalitzat i de les relacions entre economia, finança i política difícilment una sola persona pot tenir la capacitat d'entendre i d'explicar els fenòmens que veu i que viu. Per això prefereixo analitzar detalladament i separada els aspectes més rellevants de la recent competició electoral a la Unió Europea:

Un anàlisi de la participació es mostra que aquesta es manté estable aparentment, i fins i tot algú se n'alegra que hagi augmentat (el 0,09%!) respecte al 2009. Ara, si considerem l'efecte tampó del país on votar és obligatori (Bèlgica i Luxemburg: 90%), però especialment la pujada dels vots als partits euro-escèptics o directament anti-europeistes, hauria de resultar evident que aquestes eleccions confirmen que el projecte unitari té cada cop menys consens popular.

Si fem un cop d'ull a la participació en els últims països que s'han incorporat a la Unió – República Txeca (19,5 %), Letònia (30,04%), Hongria (28,92%), Polònia (22,7%), Eslovènia (20,96%) Eslovàquia (13%), Croàcia (25,05%) – no es pot dubtar que aquest procés d'integració s'ha decidit des dels àmbits polítics i sense el suport dels ciutadans.

Una Europa sense europeus?

Sovint sembla que aquest sigui el cas, i que les polítiques per apropar la UE als ciutadans no són exitoses, i no s'arriba a transmetre a la ciutadania la rellevància del significat d'una Unió Europea forta – en el marc polític, econòmic, cultural, etc – integrada, federada (naturalment!) i, sobretot, més autònoma respecte a les dinàmiques internes dels estats.

La difícil relació entre la UE versus Estats nacionals ens mostra com un altre cop, els resultats electorals són fruit més de les dinàmiques polítiques internes dels països que no de les dinàmiques pròpies de la UE, que existeixen i a vegades són diferents (i millors!), però no arriben a la ciutadania per falta o manipulació de la informació, controlada pels agents polítics i econòmics de cada país.

Fins i tot un element comú com ara la greu crisi econòmica d'aquests últims anys genera resultats electorals diferents, segons la manera com cada estat ha gestionat i gestiona les mesures adoptades. Perquè, i caldria dir-ho ben fort i d'una vegada, una cosa ha estat la crisi i un altra, i ben diferent, la manera de gestionar-la.

El rescat dels bancs per part dels diferents estats ha multiplicat el deute públic que es va intentar sanejar amb una política d'austeritat aplicada retallant sous, pensions i prestacions

socials. Per dir-ho amb les paraules del Senador americà Bernie Sanders, que va destapar la cosa: «És un cas flagrant de socialisme per als rics».

Per tant, l'èxit del PD a Itàlia (> del 40%), de Podemos a l'Estat espanyol, de Syriza a Grècia o, parcialment, del Front Nacional a França – que és un cas a part – depenen de dinàmiques internes als països, encara que vinculades a una opció política més generalitzada.

Un element comú sembla ser la subordinació – si no l'absència – d'un projecte alternatiu per part de la Socialdemocràcia europea, que es prepara a reeditar a nivell europeu la Große Koalition, encara que a Alemanya no hagi desgastat gens la Cancellera Merkel, cara visible de política de contenció de la despesa pública i de l'austeritat, que han estancat l'economia europea.

A l'inrevés: els partits socialdemòcrates ha perdut consens i credibilitat, incapaços d'escoltar les queixes del seu electorat natural i dels economistes keynesians, ideològicament més propers. Sembla, en efecte, que la tradicional confrontació política dreta-esquerra s'ha traslladat a altres àmbits: Nord-Sud d'Europa; països grans i països petits i, fins i tots, països reals i paradisos fiscals. De fet, l'electorat d'esquerra està votant subjectes diferents dels partits socialistes.

En aquestes eleccions s'ha parlat de la germanització de la Unió Europea. L'any 1953, Thomas Mann revelava als estudiants de la Universitat d'Hamburg el malson que representava una Europa germanitzada i els incitava a lluitar per una Alemanya europeïtzada. Amb la política d'Angela Merkel el malson –temut per molts cancellers alemanys– s'ha fet més real que mai. El seu govern –i el Bundesbank– han imposat a Europa una política econòmica que a la llarga serà destructiva per a la mateixa economia alemanya, dictada més per raons ideològiques que pràctiques, per imposar un poder econòmic adquirit, sense mirar d'on venia tota aquesta riquesa, per castigar unes improbables poblacions de voluptuosos gastadors meridionals i satisfer l'imaginari col·lectiu conservador i miop, hereu del rigor luterà.

És una evidència més del que deia Warren Buffett: « Hi ha una guerra de classes en curs, és cert; però és la meua classe, la dels rics, que la va declarar, i que la està guanyant ». La resposta més sonada, però equivocada, repulsiva i perdedora, a l'hegemonia alemanya a la UE ha vingut dels francesos, que s'han deixat seduir pel revengisme de Le Pen, portadora d'un missatge que, a part de xenòfob i reaccionari, és anti-europeu.

No estem davant d'una més que necessària crítica a aquesta Unió Europea, tan llunyana del Manifest de Ventotene, sinó de la mateixa idea –i ideal– d'una Europa política. Representa un exemple del que és realment un missatge nacionalista i podria ser útil per entendre com de divers és el procés que s'està gestant a Catalunya, on el reconeixement d'una identitat cultural i d'un espai territorial propis estan totalment vinculats a una perspectiva europea i a un ideal comú federalista.

Un dels elements més rellevants de les darreres eleccions ha estat el creixement de l'euroescepticisme i d'altres moviments molt crítics amb el procés de construcció europea. El cas més paradigmàtic és potser el de l'UKIP, que ja ha estat tractat en aquest monogràfic de manera específica. La seva aliança parlamentària amb els Movimento 5 Stelle (M5S), un altre moviment no tradicional a l'alça, ens obliga a demanar-nos què passa a Itàlia.

Un cop més, la tendència europea xoca amb la realitat italiana: el Partit Demòcrata ha obtingut un resultat sorprenent superant el 40%, cosa que només sabia fer la Democràcia Cristiana, on conviuen experiències cristianes de base amb Andreotti.

En pocs mesos i en unes eleccions on—en contra de tot pronòstic—s'ha mantingut el nivell de participació (60%, -5% respecte a les eleccions del 2009), el Partit Demòcrata de Matteo Renzi ha devorat els partits de centre i fins i tot una part de l'electorat de Berlusconi. Un govern de gent jove —on la meitat són dones—, pragmàtic—capaç de pactar amb Berlusconi la reforma de la llei electoral—, de relançar l'economia—encara que estirant la relació amb el sindicat fins al punt de ruptura i accentuant la precarietat del mercat del treball—, capaç de tornar 80€ a 10 milions de treballadors—pocs dies abans de les eleccions europees, per cert—ha obtingut la resposta immediata de les urnes.

També una part de l'esquerra més radical ha votat, sinó Renzi, els candidats de la minoria del PD, preocupats que el populisme del Movimento 5 Stelle i l'abstencionisme acabessin amb la tradició europeista italiana. De fet, la llista Tsipras (4%), si per una banda aconsegueix enviar 3 diputats italians a Brussel·les, per l'altra no arriba al 6,5% que en el 2009 sumaven SEL i els comunistes.

El Movimento 5 Stelle de Beppe Grillo, el partit que fa un any va irrompre a la vida política italiana, no ha perdut gaire consens i ha superat Forza Italia, encara que el seu posicionament anti-UE i anti-euro, junt amb les seves declaracions sobre els immigrants extra-europeus, són els aspectes que més crítiques provoquen, fins i tot dins del mateix Moviment. Fins a l'últim moment, molts càrrecs del partit esperaven que no es consumés l'aliança amb l'UKIP de Farage, però el líder absolut del Movimento 5 Stelle va rebre un suport massiu (80%) de part dels electors a través d'un referèndum llançat al blog de l'organització i que una part del partit considerava manipulat. Dues setmanes després, abans però de la decisió d'aliar-se amb l'UKIP, les eleccions locals (ajuntaments i un parell de regions) confirmaven els resultats de les europees i el Movimento 5 Stelle guanyava les alcaldies de Civitavecchia i Livorno, capitals de província amb una història força diferent, però amb una mateixa percepció de la realitat: l'esquerra tradicional havia deixat de representar una alternativa real al liberalisme i a la gestió lotitzada de la política i l'economia.

Per dir-la a l'estil de Podem: allà on va governar, el PD era "la casta" i el Movimento 5 Stelle l'alternativa. Perquè, encara que Grillo defineix el seu moviment com «post-ideològic», una part important del seu èxit es deu a lluites sobre temes tradicionalment patrimoni de l'esquerra radical: l'ambientalisme (eliminació dels residus), la defensa dels bens comuns (a començar per l'aigua), la defensa del territori i la transparència en la contractació de les grans obres públiques (suport al moviment No-TAV), la renda de ciutadania, la reducció de la despesa per

armaments,...Sobre aquest denominador comú es va encetar un diàleg entre 5 Stelle i Syriza que es va tancar de seguida, un cop que van ser clares les diferències culturals .

Hi ha la hipòtesi que les eleccions europees a Itàlia han representat el terreny de lluita entre un «populisme de govern» i un «populisme d'oposició», tots dos molt focalitzats en els seus líders. Com sempre a Itàlia, on la cua per allistar-se en l'exèrcit guanyador es forma de manera instantània, guanya el populisme del que mana. Torna a ser Itàlia el laboratori polític que va ser durant els anys de la Guerra Freda?

Finalment, un apunt sobre la salut de la democràcia a Europa. Un fantasma recorre Europa, i no és el Putin viatjant en tanc per l'est d'Ucraïna. Estic parlant de l'acord econòmic entre USA i UE, el Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP), que donarà la possibilitat a qualsevol entitat econòmica d'escollir un tribunal per denunciar un govern que amb una seva decisió, encara que sigui per protegir el medi ambient o els drets dels seus ciutadans, amenaci el business, real o potencial, i demanar-li indemnitzacions milionàries. Ja ha començat a passar.

Davant de les xifres que mou aquest nou mercat global, els principals partits donen suport al pacte: d'altra banda, això és continuar en la línia que marcaven tant la fallida Constitució Europea com el Tractat de Lisboa que la va substituir. Qui esperava que de les eleccions sortís un Parlament capaç d'aturar l'acord pot deixar de somiar. Els recents acords de Rússia amb algunes de les antigues províncies de l'imperi soviètic i, especialment, amb la Xina es faran servir per accelerar el TTIP, o sigui la privatització dels recursos i la supremacia dels interessos comercials per sobre dels drets dels pobles.

Qui hi guanyarà? On acabaran els milions de dòlars o d'euros, reals o virtuals? Més oli per als engranatges oxidats de l'economia global? Molta més riquesa per als molt rics?

